

LJUTOMERSKI KASAČI

Uglaševalci
konjev

Človek najprej hodi, potem po potrebi steče. Naravno gibanje konja je kas, pospeši v galop. A najprej so bitja v takšni ali drugačni zibeli in slovensko kasaštvo se je začelo na ljutomerskem koncu. Skrivnost uspeha v tem športu je, kako žival zadržati, da iz kasa ne plane v galop.

Grega Kališnik

Zdaj pa mirno v pogovorni kas, nika galop. Kdor je kdaj spremljal kasaški šport, tudi površno, kot jaz, je gotovo slišal za priimek Slavič iz Grab in Ključarovec. Ter ime Marko, bila sta Marko st. in Marko ml., sploh ne edina tega imena, mlajši postane starejši, zamenja ga novi mlajši, »smo v sorodu«, pove predsednik Kasaškega kluba Ljutomer Janez. Seveda Slavič, iz Vučje vasi. Ima toliko let kot mlajši Dončić številko na dresu NBA. Že v Kraljevini Jugoslaviji pa je tri derbije dobil Ludvik Slavič. A nekoč najznamenitejša kasaška rodbina zdaj nima več toliko konjev, »časi se spreminjajo«.

Janez Slavič je tudi delal s konji, bil je rejec, dirkal ni. »Vsi v družini so se ukvarjali s konjerejo, pa tudi ko so se poročili, so dekletom dali najboljše plemenske kobile, da se je konjereja širila.« Konj je bil najprej delovna žival, potem »na žalost vojaški obveznik«. Ker so obstajali tudi prevozi, je postala pomembna hitrost. In ljutomerski konji so iz Benečije, »seveda ne en par«, pripeljali vino na Dunaj štirinajst dni hitreje od drugih iz Slovenskih goric, pravijo davni viri. Močni konji so nosili težke tovore, drugi so bili bolj hitri. Martin Krpan tega ni vedel.

In pridemo do kasa. Ljutomerski kasaški klub, še v času Avstro-Ogrske, je bil ustanovljen leto za osrednjim dunajskim, 1875. »Pri kasu porabi konj za svoj hod najmanj energije. Kas je zanj naravna hoja, hkrati premik desne prednje in zadnje leve noge, nato leva prednja-desna zadnja. Izmenično.« Včasih so ga poetično primerjali z rahlim dirom gazel po afriški puščavi. Konja kasa ne učiš, moraš pa mu prepričati, da gre v

galop. Če mu daš preveč sile, skoči v galop. In ga na dirki diskvalificirajo, če galopira več kot 60 metrov. Pri galopu z zadnjih nog žival skače na prednje, pri čemer porabi več energije, doseže pa na krajših razdaljah večjo hitrost. Kasači so bolj vzdržljivi, gibajo se bolj zmerno. Biti morajo primerno visoki, lahki, ne široki v plečih, to niso konji za meso. Na žalost mnogokje konjsko meso ponujajo kot jed, »jaz nisem vegetarijanec, a konjskega mesa ne jem«.

Hitro, hitreje domov

Ko so se ljudje iz vinogradov vozili domov, so se na poljih začeli meriti in leta 1874 so organizirali prvo dirko. Hipodrom imajo v zibeli kasaštva Ljutomeru od leta 1954, prve dirke so bile na polju, cesti, od Križevcev do Ljutomera, nato pa na travniku na Cvenu, kjer pa so že uredili 1000-metrsko elipso. Zdaj je v Ljutomeru, Ljubljani in Krškem enako dolga proga, obstajajo pa tudi 1600-metrške elipse. Iz ljutomerskega konca, kjer so bili rejci kmetje, se je kasaštvo razširilo do bolj aristokratske Ljubljane, pa v Zagreb, Beograd, Osijek, vse še v stari Jugoslaviji, pri nas pa v Šentjernej in pozneje Komendo.

Kasači niso po vsem svetu enaki. Konjskih pasem je skupaj nekaj čez 300, precej je tudi kasačev. »Imamo slovenskega kasača, tradicionalnega ljutomerskega kasača, v prvi rodovniški knjigi iz leta 1897 imamo vpisanih že 80 žrebet s tega območja. Z imeni, imeni očeta, žrebca, in seveda kobile. Znan je ameriški kasač.« ZDA so velesila tega športa, prve dirke so imeli že po letu 1800, tu so Francija, Italija in Skandinavija, predvsem Švedska. Galop je najbolj razvit na Otoku, kjer kasaštva skoraj ni, pojasni Janez Slavič.

Na ljutomerskem ovalu FOTO KK LJUTOMER

Dirka na Cvenu leta 1903 FOTO ARHIV KK LJUTOMER

Janko Sagaj v objemu svoje Tine po zmagi na lanskem ljutomerskem derbiju FOTO STAŠ RUDOLF

V kasaštvu se vrti veliko denarja, a manj kot v galopskih dirkah. »Pri nas stav še nimamo izrazito urejenih, če omenim Francijo, se na njih pobere deset milijard evrov na leto. Stavcem ostane 70 odstotkov, drugo se nameni za stroške, vzdrževanje hipodromov, rejo.« Bistvo je vzrediti zmagovalnega konja, pri čemer gre tretjina genetiki, preostalo je, kako z njim delajo, ravnaajo.

Število rojenih žrebet se je v Sloveniji zmanjšalo, v dvajsetih letih z 200 na 65. Se je pa razvila reja konj vseh mogočih pasem, v ljubiteljske namene, za osebno rekreacijo, tu so tekmovanja v preskakovanju zaprek ...

Kasaštvo pri nas trenutno ne napreduje, predvsem reja, za katero je treba imeti čas, dve leti, da se s konjem lahko preizkusiš. Kasač lahko postane malone vsako skoteno žrebe, ker gre za naravno gibanje konja. Nekaj je odvisno od očeta in matere, potem pa od vzgoje, prehrane ... Družin, ki obvladajo veščine, je vedno manj. Ljutomerčani so obstali ne samo zato, ker so s kasači

tekmovali, ampak ker so jih tudi prodajali. Potomci so na Švedskem, v Italiji, reja pa se je razširila predvsem na jug.

Kasač je konj, človek, ki z njim dirka, je preprosto tekmovalce, voznik, voziček je sulky ali gig. Pri nas je bilo lani predvidenih 20, 25 dirk, zaradi epidemije so jih izpeljali le enajst, tri v Ljutomeru. »Imamo prvenstva za dvo-, tri- in štiriletne, pa pet- in večletne kasače. Nekatere dirke pa so razpisane po zaslužku, konju se prišteva življenjski zaslužek.« Skupaj tekmujejo konji do

Od kasačev, ki so jih Sagajevi sami vzredili, je najuspešnejši Maugli, tekmuje dve sezoni in je doslej zaslužil 28.000 evrov.